

STER TYGODNIK ŻYDOWSKI DLA SPRAW POLITYKI I KULTURY

Adres Redakcji i Administracji: WARSZAWA Królewska 29A, tel. 301-62 skrz. poczt. 113 KONTO P. K. O. Nr. 4.043

Zwycięstwo Demokracji Syjonistycznej

W chwili, gdy oddajemy numer do druku, ostateczne wyniki wyborów na XX Kongres Syjonistyczny nie są jeszcze znane. Jednakowoż na podstawie rezultatów z 22 miast, z których ogółem oddano 68,055 głosów, otrzymuje się następujący stosunek liczbowy:

Table with 4 columns: Lista Nr., Description, Głosy, Procent. Includes: Lista Nr. 1 - (Demokratyczni Ogólni Syjoniści) - 17210 głosów - 25,28%

Brak jeszcze, w chwili obecnej, wyników z około 500 miast, jednak nie należy oczekiwać poważniejszych zmian we wzajemnym układzie sił.

18 lipca 1937

WARSZAWA

10 aw 5697

U WRÓT PAŃSTWA ŻYDOWSKIEGO

MAX BROD

W TĘ CHWILĘ HISTORYCZNĄ...

Stoimy przed wielkim zwrotem w dziejach żydowskich. Przed niespełna 1900 lat zburzona została niepodległa państwowość żydowska. Teraz Państwo Żydowskie ma zmartwychwstać. Już nie siedziba narodowa, lecz państwo. Koncepcja Herzla „Judenstaat”. Niestety jednak w tak lilipuciach rozmiarach, że ból z powodu rozbioru Palestyny stanowczo górował nad radością z powodu wskrzeszenia państwowości żydowskiej...

MOJŻESZ KIENBAUM

Wynurzenia poniższe, ujęte w formie wywiadu, ukazały się też w socjalistycznym „Dzienniku Ludowym”. ZA I PRZECIW.

— Jaki jest stosunek Organizacji Syjonistycznej do raportu Komisji? — Stosunek ten nie da się określić jednym słowem. Raport zawiera bowiem postanowienie, które stanowi ziszczenie odwiecznych dążeń narodu żydowskiego na przestrzeni 19-tu wieków życia w rozproszonym a mianowicie: utworzenia samodzielnego państwa żydowskiego. Wszystkie inne postanowienia raportu, określające granice, warunki powstania i stosunki sąsiedzkie przyszłego państwa żydowskiego, musimy kategorycznie odrzucić.

UWAGA REDAKCJI. Zamieszczając ten piękny artykuł wybitnego pisarza i myśliciela, nie możemy się powstrzymać od porozumienia uwagi, że analogię z okresem Heroda oślabia okoliczność, iż wówczas państwo żydowskie znajdowało się w stadium dekadencji i chyliło się ku upadkowi...

ŚWIATŁA I CIENIE

ski nie może ulec żadnej zmianie bez zgody rządu waszyngtońskiego, którego prezydent jest zdeklarowanym przyjacielem narodu żydowskiego i syjonizmu. Gdyby jednak wszystkie nasze usiłowania nie doprowadziły w końcu do gruntownej zmiany projektu, będziemy musieli raport ten w całości odrzucić i domagać się utrzymania w mocy oraz rzetelnego wykonania mandatu palestyńskiego i deklaracji Balfoura; tych dwóch historycznych dokumentów, ustanawiających nasze prawa do Palestyny...

LOS MNIEJSZOŚCI ŻYDOWSKICH.

— Jaki wpływ państwo żydowskie będzie miało na położenie Żydów na całym świecie? — Sądzę, że wpływ będzie pozytywny. Po pierwsze ustanie bezdomności narodu żydowskiego, samopoczucie moralne mas żydowskich podniesie się, godność narodowa i ludzka zostanie znękanym masom narodu żydowskiego przywrócona, a przeświadczenie o równości narodu żydowskiego ze wszystkimi innymi wolnymi narodami przyczyni się do uzdrowienia psychiki żydowskiej i do psychologicznej zmiany stosunku nie-Żyda do Żyda.

i prawie wszędzie istnieją enklawy ludnościowe w postaci tzw. mniejszości narodowych tak np. stosunek obywatelski Polaków westfalskich do Rzeszy Niemieckiej nie stoi w żadnej kolizji z ich stosunkiem narodowo-kulturalnym do Macierzy Polskiej. Kolizję między istnieniem państwa żydowskiego, a równoprawieniem mniejszości żydowskich w świecie przewidują tylko epigoni żydowskiej asymilacji oraz publicyści z brukowej prasy endekkiej.

REPUBLIKA DEMOKRATYCZNA

— Jaki będzie ustroj państwa żydowskiego? — Ustój przyszłego państwa żydowskiego będzie taki, jaki postanowi wola zamieszkałego w nim narodu. Nie trudno jednak przewidzieć, że będzie to ustroj republikańsko-demokratyczny. Są oczywiście także i w narodzie żydowskim żywioły komunistyczne i faszystowskie. Pierwsze negują prawa Żydów do Palestyny — zresztą dla nich granice Palestyny były zawsze zamknięte. Elementy zaś faszystowskie (rewizjoniści Zabytyńskiego) zostały przez życie samo zlikwidowane i nie odgrywają większej roli w życiu społeczeństwa żydowskiego.

OSRODEK KULTURY

— Czy Palestyna stanie się ośrodkiem kultury narodu żydowskiego? — W pewnym stopniu Palestyna już jest tym ośrodkiem kulturalnym. Tak np. istnieje teraz w Polsce rozgałęziona sieć szkolnictwa hebrajskiego, ideowo związanego z tworzeniem kulturalnym Palestyny. W Palestynie ponad to przybyłoby z różnych krajów, nasiąknięci różnymi kulturami, mówiący różnymi językami — asymilują się na rzecz wspólnej kultury i mowy hebrajskiej.

STOSUNEK DO ARABÓW.

— Czy stosunek Żydów do Arabów zmieni się w związku z powstaniem państwa żydowskiego? — Sądzę, że z faktem dokonaniem, z istniejącym już państwem żydowskim nacjonalści arabscy bardziej będą się liczyli, niż z dotychczasowym dążeniem Żydów do tego państwa. Zresztą konflikt między nami i Arabami palestyńskimi nosił zawsze i nosi nadal tylko charakter sporu politycznego, pod względem bowiem ekonomicznym penetracja Żydów jest dla Arabów błogosławieństwem. Skoro ten spór polityczny będzie rozwiązany, ustanie źródło niepokojów i tarć. Zresztą z sąsiednimi krajami arabskimi żyjemy przecież w jak najlepszej zgodzie. Libanon jest naturalnym sprzymierzeńcem przyszłego państwa żydowskiego.

HISTORYCZNA SCENA

Lord Balfour w rozmowie z Weizmannem (z lewej) i Sokolowem (z prawej).

Roman Brandstaetter

Święta pani w mroku wściekłych osłów

Leży przede mną pojemny tom „Listów Elizy Orzeszkowej, wydany nakładem 10-warzystwa im. Orzeszkowej...

A warto zapoznać się z tym dokumentem. Właśnie w naszych czasach. Właśnie dziś. Dziś. Gdy niejednej swoloczy, uganiającej za Żydami po Alejach Ujazdowskich...

Zresztą, mój Boże! Kultura karmiona antysemityzmem przypomina lwa, kładącego kłiszczą stolową zakorkowaną ręcznym granatem...

Przejdźmy się zatem szlakami myśli kochanej „dobrej pani Orzeszkowej, po drodze odszukajmy perły etycznych sentencji...

Po tragicznej śmierci jego cesarskiej mości Aleksandra II-go, rząd rosyjski, zdając sobie sprawę z tragicznego położenia kraju...

W Europie nie istniały wówczas jeszcze Penis-Cluby. Więc do Paryża nie wożowało się po rezolucje potępiające pogromy. Ale — o rekompensato! — żyła wówczas w Grodnie powieściopisarka madame Orzeszko (Oresko!) — siumienie czule, szlachetne, dostojne...

„Ostatnie tygodnie są dla nas pełne wzruszeń. Być może, iż doszły Pana wieści o dziwnych, lecz okropnych tuchach antyżydowskich w państwie...

cydowana bądź co bądź i kosztem wszelkim poprzeć czynem Meira Ezołowicza i bronić napastowanych — ziomków.

T. T. Jeź, pularda liberalizmu, pisarz nieobznajomiony z kwestią żydowską, niezorientowany w postulatach i problematyce żydostwa...

„Pisze Pani droga o zawierusze, jaka zagroziła Żydom. Smutne to! Cóż jednak! Czy nie jest to dla nich ostrzeżenie... Wszędzie, gdzie się znajdują w mniejszości poważnej — w Rumunii, w Niemczech, u nas — wszędzie wystawiają się na niechęć ogółu.

Orzeszka stara się wyprowadzić z błędu naiwnego Jeża. Tłumaczy mu genezę zająć. Troskliwie. Z matczyną pobłażliwością:

„Przeciw żydowskie ruchy ucichły nieco. Być może, iż tym razem burza nas minie — czy jednak na długo? Z listu Waszego wnoszę, iż do ruchów tych przywiązanie inne trochę znaczenie niż my tutaj z bliska na rzeczy patrzący i że niedokładnie znacie szczegóły sprawy.

Książki ciekawe

Marian Czuchnowski: „Cynk” Nakładem własnym. 1937. Autor nazwał swoją książkę powieścią — niezupełnie słusznie. Brak bowiem książce danych beletrystycznych...

Więzienie bohaterem powieści

nowskiego pozbawiona centralnych postaci, a właściwym jej bohaterem jest samo więzienie, żyjące swym własnym życiem, koszmarnie bezsensownym...

pomacano drągami kilku żydowskich handlarzy, najniebezpieczniejszych, agresywnie zagrabających — filorosyjskiej orientacji ówczesnych endeków.

A Orzeszka? Święta pani z Grodna list wówczas napisała do Marii Konopnickiej, w którym rzuciła następujący projekt:

„A teraz sprawa, z którą mnie do ciebie ludzie posyłają, poselstwa zaś tego podjęłam się z wielką ochotą, bo daje mi to sposobność odezwania się do Ciebie i połączenia się z Tobą w jednej robocie, jeżeli tego zechcesz.

„Oż kółko ludzi energicznie przeciwnych temu moralnemu błędowi i tej fatalnej polityce uмышленo rzucić w prasę garść małych prac wszelkiego rodzaju, dążnością swoją, o ile można najjaśniej im przeciwnych. Ma to być protest i zarazem tama.

Całego procederu tej roboty opisywać ani imion wymienić tu niepodobna, zrozumiesz dlaczego, więc tylko Ci powiem, że mnie oprócz współdziału, mającego wyrazić się w druku, przypadło w udziale zniesienie się w tym przedmiocie z paru odlegle przebywającymi kolegami po piórze i z Tobą, droga Mario.

Taki był koniec dyskursu listowego Orzeszkowej z Jeżem na temat genezy antysemityzmu w Polsce. Nie dogadali się. Ten — wyrównanie społeczne, a ta — sprawiedliwość i prawda.

Maria Konopnicka, zrozumiała więc niecną robotę „wściekłych osłów” (III), taką charakterystyczną epistolą wystosowała do Orzeszkowej:

„Tak, zarządź coś trzeba. Mówiłam o tem z Asnykiem, który też słuszność kroku tego znajduje, a tylko o skuteczność jego się leką.

„Gdybym miała dość czasu, opisałabym Panu te bodźce, pod których wpływem zaczęłam pisać swoje żydowskie a potem chłopskie powieści. Ale trzeba by opisywać długo, listu na to nie starczy.

Książka Czuchnowskiego, obfitująca w słownictwo złodziejskie, wyrzające w dosadnych skrótach treść więziennego trybu życia, zaopatrzona jest w słownik złodziejski, służący czytelnikowi jako klucz do zrozumienia poszczególnych zwrotów.

tam przetrzeć trzeba. Rozumiem Ciebie.

I za serdeczne Twoje słowa dziękuję Tobie. Wiem, że poza słowem jest u Ciebie rzeczywistość współczucia.

W ten sposób powstała nowela Konopnickiej „Mendel Gdański”.

Prawdopodobnie pani Eliza zwróciła się ze swym acyludzkim apelem też do innych literatów polskich. Jednak w wydanej obecnie korespondencji zachowała się odpowiedź tylko jednego pisarza. Któż to taki? Zgadnijcie? No? Jeszcze nie zgadliście? Wstydyście się! Odpowiedź Jaśnie Wielmożnego Pana Aleksandra Świętochowskiego, nestora współczesnej literatury polskiej, wczorajszego „posła prawdy”, a dzisiejszego Kapistrana w starszylachem kontuszu.

„Czestniczyłem w naradzie nad projektem Pani zdezinfekowana prasy warszawskiej — z zarzków i odórów antysemityzmu. Ach, Pani Szanowna, czy takie przejście z rafresziserem przez tę duszną izbę ją odświeży? Gdy pole porośło marnem i trującym badyem, chociaż byśmy w każdy kielich jego ziela wpuścili kroplę oleju różanego, na kwietnik go nie zamienimy.

„Antysemityzm jest rodzajem moralnej influenzy, która objawia się częściowym paralizmem mózgu? Hal Ha! Hal Ha! Hal Ha! A teraz jeszcze dwa drobne fragmenty. Fragment listu Skirmuntta do Orzeszkowej: „Niedawno w towarzystwie ktoś powiedział: „Powieści pani Orzeszkowej z życia Żydów pisane są ze złą tendencją”.

„Gdybym miała dość czasu, opisałabym Panu te bodźce, pod których wpływem zaczęłam pisać swoje żydowskie a potem chłopskie powieści. Ale trzeba by opisywać długo, listu na to nie starczy.

I nas Żydów, dziś, w te dni Częstochowy i Brześcia, też zapewnić nie potrzebujemy Wiemy, że w swoim zakresie szlachetnie spełniła ciężkie zadanie. Ryk „wściekłych osłów” nie zagłuszył jej świętego kroku. Mrok „wściekłych osłów” nie okrył cieniem jej dumnej i wzniosłej postaci.

„Cynk” (słowo to oznacza w języku złodziejskim znak ostrzegawczy) obfituje w sceny mocne i sugestywne do których zaliczyć należy m. i. stracenie Rączki na szubienicy (okrutna ciocia), wizyta więźniów u lekarza, opis biernego oporu (głódka) i śmierć Józka.

J. LESER.

